

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 409/2022-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Júliusom Kvetánom, Jasenovská 11, Humenné, proti rozsudku Okresného súdu Humenné č. k. 10 P 204/2019-251 z 22. septembra 2020, rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 24 CoP 180/2020-321 z 22. júna 2021 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Cdo 26/2022 z 31. marca 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkové okolnosti prípadu

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. júna 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) č. k. 10 P 204/2019-251 z 22. septembra 2020 (ďalej aj „napadnutý rozsudok okresného súdu“), rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 24 CoP 180/2020-321 z 22. júna 2021 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 7 Cdo 26/2022 z 31. marca 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“). Navrhuje napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že na základe návrhu matky [REDAKOVANÉ] (ďalej len „matka“) okresný súd napadnutým rozsudkom zmenil svoj prechádzajúci rozsudok č. k. 22 C 16/2011 zo 7. decembra 2011 v časti výroku o výživnom tak, že sťažovateľovi zvýšil výživné na maloletú [REDAKOVANÉ] zo sumy 50 eur na sumu 130 eur a na maloletého [REDAKOVANÉ] zo sumy 50 eur na sumu 100 eur, počnúc dňom podania návrhu, t. j. 16. októbrom 2019. Súčasne

rozhodol o dlžnom výživnom, ktoré vzniklo v súvislosti so zvýšením výživného za obdobie od 16. októbra 2019 do 22. septembra 2020 na maloletú [REDAKOVANÉ] v sume 917,33 eur a na maloletého [REDAKOVANÉ] v sume 753,33 eur, ktoré sťažovateľovi povolil splácať v mesačných splátkach spolu s bežným výživným. V prevyšujúcej časti návrh matky zamietol.

3. O odvolaní sťažovateľa rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom, ktorým rozsudok okresného súdu v napadnutej časti (t. j. okrem výroku o zamietnutí návrhu matky vo zvyšnej časti) potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) v spojení s § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku, rozhodol, že žiaden z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

4. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodil z § 420 písm. f) CSP, namietajúc nepreskúmateľnosť napadnutého rozsudku.

5. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol podľa § 447 písm. f) CSP, pretože existenciu sťažovateľom tvrdenej vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP v konaní vedenom okresným súdom ani krajským súdom nezistil.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Proti napadnutým rozhodnutiam všeobecných súdov nasmeroval sťažovateľ svoju ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta, že konajúce súdy v rozpore so zisteným skutkovým stavom konštatovali, že sťažovateľ mal k dispozícii sumu 26 185,54 eur (v rozhodnutiach je uvádzaná suma 28 000 eur, pozn.), ktorá mu bola vyplatená Slovenskou republikou z titulu náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím o väzbe, hoci vykonané dokazovanie preukázalo, že túto sumu použila jeho matka na splatenie viacerých jeho pôžičiek. Tvrdí, že žiaden zo súdov nezohľadnil skutočnosť, že mu pribudla nová vyživovacia povinnosť k maloletej dcére a že je od júna 2019 nezamestnaný bez nároku na dávku v nezamestnanosti. Rovnako nebolo prihliadnuté na skutočnosť, že podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky bola priemerná mesačná mzda v stavebníctve v roku 2019 v sume 746 eur. Podľa sťažovateľa sú všetky napadnuté rozhodnutia nepreskúmateľné, ich odôvodnenia majú zásadné nedostatky, pričom svojou „*povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami sa blížia takmer k justičnému omylu*“, pričom konkrétne najvyššiemu súdu vytýka neudržateľnosť jeho záverov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom okresného súdu:

7. V súvislosti s namietaným porušením označených práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom okresného súdu ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že napadnutý rozsudok okresného súdu bol predmetom prieskumu zo strany krajského súdu na základe odvolania podaného sťažovateľom, o ktorom krajský súd rozhodol napadnutým rozsudkom. Pre rozhodnutie ústavného súdu je teda podstatné, že existoval „iný súd“, na ktorý poukazuje čl. 127 ods. 1 ústavy. To vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum ústavnou sťažnosťou prezentovaného porušenia základných práv napadnutým rozsudkom okresného súdu.

9. Z uvedeného dôvodu ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu:

10. Podstatná výhrada sťažovateľa predostretá v ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu (ktorú namieta vo vzťahu k všetkým napadnutým rozhodnutiam, pozn.) sa týka nedostatočného odôvodnenia a nevysporiadania sa s tvrdenými podstatnými skutočnosťami (pribudnutie ďalšej vyživovacej povinnosti, dlhodobá nezamestnanosť bez nároku na dávku v nezamestnanosti, výška priemernej mesačnej mzdy v stavebníctve podľa údajov poskytnutých Štatistickým úradom Slovenskej republiky).

11. Ústavný súd konštatuje, že predmetné námietky týkajúce sa nedostatku odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu a nezodpovedania podstatných argumentov sťažovateľa boli predmetom preskúmania najvyšším súdom v rámci posudzovanej prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že právomoc najvyššieho súdu poskytnúť ochranu právam sťažovateľa označeným v bode 1 tohto uznesenia predchádza oprávneniam ústavného súdu, a to vzhľadom na už spomínaný princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy. Keďže v rámci uplatnenej dovolacej právomoci sa najvyšší súd sťažovateľom vznesenými dovolacími námietkami (totožnými s tými, ktoré predostiera v ústavnej sťažnosti) zaoberal a rozhodol o nich, uvedené vylučuje právomoc ústavného súdu sa meritórne relevantnou časťou ústavnej sťažnosti zaoberať (obdobne IV. ÚS 468/2018, IV. ÚS 503/2021).

12. Uvedené zakladá dôvod na odmietnutie tejto časti ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

13. Vychádzajúc z materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti, ústavný súd sa napriek uvedenému záveru oboznámil s namietaným rozsudkom krajského súdu, pričom nezistil žiadny dôvod, pre ktorý by mohla vzniknúť pochybnosť o jeho ústavnej konformite.

14. V kontexte prezentovanej sťažnostnej argumentácie ústavný súd uvádza, že posúdenie návrhu na určenie vyživovacej povinnosti k maloletému dieťaťu, resp. návrhu na jej zmenu je vecou voľnej úvahy súdu, ktorá závisí od zistenia a vyhodnotenia schopností, možností a majetkových pomerov povinného rodiča na jednej strane a odôvodnených potrieb oprávnenej osoby (dieťaťa) na druhej strane. Všeobecný súd je však povinný jasným, zrozumiteľným a preskúmateľným spôsobom zdôvodniť svoju voľnú úvahu, ktorá ho viedla k záveru o určení (zmene) konkrétnej sumy

výživného. Úlohou ústavného súdu pritom nie je hodnotiť správnosť určenej sumy výživného či ďalšie podrobnosti týkajúce sa jej stanovenia, pretože uvedené prináleží všeobecným súdom, ktoré sú najlepšie disponované na to, aby na základe vykonaného dokazovania dokázali dostatočne a vhodne zistiť aktuálne rodinné a majetkové pomery účastníkov konania a každý jednotlivý prípad posúdili v rámci obsahu použitých podústavných noriem. Ústavný súd posudzuje len to, či konajúce súdy pri svojom rozhodovaní z tohoto rámca nevybočili spôsobom, ktorý by bolo nutné považovať za exces.

15. V posudzovanej veci mali konajúce súdy za preukázané, že od poslednej úpravy výživného (rozsudkom okresného súdu č. k. 22 C 16/2011 zo 7. decembra 2011) došlo na strane oboch maloletých detí k podstatnej zmene ich pomerov spočívajúcej vo významnom náraste ich odôvodnených výdavkov súvisiacich predovšetkým s ich pribúdajúcim vekom, nástupom na ďalší stupeň školskej dochádzky, ale predovšetkým v súvislosti s ich nepriaznivým zdravotným stavom, ktorý vyžaduje zvýšené náklady. Uvedenú skutočnosť pritom nespochybňoval v priebehu konania ani sám sťažovateľ, avšak nesúhlasil so zvýšením výživného z dôvodu jeho majetkových a príjmových možností a výdavkov. Krajský súd však v tomto smere prisvedčil názoru okresného súdu, že sťažovateľ bez vážneho dôvodu ukončil svoju podnikateľskú činnosť, od júla 2019 je na základe vlastného rozhodnutia bez príjmu z podnikania a je evidovaný ako uchádzač o zamestnanie v evidencii úradu práce bez nároku na dávku v nezamestnanosti. Okresný súd preto podľa názoru krajského súdu správne uplatnil tzv. princíp potenciality príjmu sťažovateľa, keďže sťažovateľ nezrejmil žiadne dôvody, pre ktoré by nemohol pracovať (a to aj v inom odbore než je stavebníctvo) a dosahovať aspoň minimálnu mzdu. Sťažovateľovi vytkol jeho dlhodobú pasivitu, pokiaľ ide o záujem zabezpečiť si príjem na účel uspokojenia odôvodnených potrieb jeho detí, ktoré sú odkázané na jeho výživu. V tomto smere krajský súd pripomenul, že výživné má prednosť pred inými výdavkami a plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom predstavuje v zmysle § 62 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) ich prvoradú zákonnú povinnosť, pričom táto ťarcha nemôže byť prenášaná len na matku, ktorá navyše zabezpečuje celú osobnú starostlivosť o obe maloleté deti. Ak sťažovateľ argumentoval pribudnutím ďalšej vyživovacej povinnosti k maloletej dcére, krajský súd uviedol, že ani táto skutočnosť nemôže spochybniť právo na zvýšenie výživného u jeho maloletých detí [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] ku ktorým nedošlo k zmene rozsahu vyživovacej povinnosti viac ako deväť rokov. Za nedôvodnú považoval krajský súd aj odvolaciu námietku sťažovateľa o nedostatku pracovných príležitostí v jeho odbore, keď uviedol, že situácia v stavebníctve je napriek nepriaznivej situácii spojenej s pandémiou už stabilizovaná, pričom stavebné práce patria k najžiadanejším na trhu práce. Po dôslednom zohľadnení odôvodnených potrieb oboch maloletých detí a okolností rozhodných pre zistenie majetkovej situácie sťažovateľa považoval krajský súd za adekvátne a primerané zvýšenie výživného v sume určenej okresným súdom.

16. Ústavný súd tak nemôže súhlasiť s tvrdením sťažovateľa, že od krajského súdu nedostal odpoveď na jeho relevantné odvolacie námietky. Práve naopak, krajský súd sa rovnako ako okresný súd riadne zaoberal podstatnými kritériami pre rozhodnutie o zmene rozsahu vyživovacej povinnosti sťažovateľa, pričom všetkým dôležitým argumentom sťažovateľa venoval náležitú pozornosť, zhodnotil ich v kontexte celej posudzovanej veci a svoje prijaté závery dostatočne, zrozumiteľne a logicky zdôvodnil. Ak by teda nebol daný dôvod na odmietnutie tejto časti ústavnej

sťažnosti pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie, bol by tu dôvod na jej odmietnutie pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

17. Sťažovateľ vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu uplatňuje v ústavnej sťažnosti rovnakú sťažnostnú argumentáciu, akú prezentoval v neprospech ostatných namietaných rozsudkov okresného súdu a krajského súdu. To znamená, že aj najvyššiemu súdu vytyka nezohľadnenie pre konanie relevantných skutočností, nepreskúmateľnosť a neudržateľnosť jeho právnych záverov a nedostatočné odôvodnenie jeho rozhodnutia, ktorým bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté podľa § 447 písm. f) CSP.

18. Ústavný súd stabilne judikuje, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu, ktorý, ako už bolo konštatované, nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Je preto vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

19. Úlohou ústavného súdu tak bolo posúdiť, či najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom vysvetlil dôvody odmietnutia dovolania sťažovateľa, a teda či účinky jeho dovolacej právomoci boli zlučiteľné s právom strany na prístup k súdu a súčasne či zo strany najvyššieho súdu došlo k splneniu požiadaviek kladených na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia, a to so zreteľom na už uvedené východiská a možnosti ústavného prieskumu napadnutého uznesenia.

20. Z obsahu napadnutého uznesenia vyplýva, že najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa, pretože nevzhladol sťažovateľom vytykanú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá sa týkala absencie riadneho odôvodnenia rozsudku krajského súdu spočívajúceho v nevysporiadaní sa s podstatnými skutočnosťami, v dôsledku čoho malo byť porušené právo sťažovateľa na spravodlivý súdny proces. Napriek tomu, že najvyššiemu súdu možno vytknúť prílišnú strohosť odôvodnenia jeho uznesenia, ústavný súd konštatuje, že v danom prípade nejde o taký exces, ktorý by mal za následok vybočenie zo zásad spravodlivého procesu a odôvodňoval by kasačný zásah ústavného súdu. Nebolo totiž možné nezohľadniť, že ústavná sťažnosť je v podstatnej miere len opakovaním totožných námietok, aké boli sťažovateľom uplatnené tak v rámci odvolacieho ako aj dovolacieho konania, na ktoré sťažovateľ dostal od konajúcich súdov (predovšetkým od krajského súdu) z ústavnoprávneho hľadiska zrozumiteľné, konzistentné a dostatočné odpovede.

21. Najvyšší súd posúdil otázku prípustnosti dovolania sťažovateľa v súlade s príslušnými ustanoveniami Civilného sporového poriadku (v spojení s Civilným mimosporovým poriadkom), pričom v dôvodoch svojho rozhodnutia v kontexte dovolacej argumentácie sťažovateľa akcentoval prednostný charakter vyživovacej povinnosti vo vzťahu k iným výdavkom povinného rodiča (sťažovateľa). Konkrétne v bode 17 namietaného rozhodnutia uviedol, že okresný súd nepochybil,

ak pri rozhodovaní o návrhu matky zohľadnil skutočnosť, že sťažovateľovi boli ako náhrada škody za nezákonné rozhodnutie o väzbe vyplatené Slovenskou republikou finančné prostriedky, ktoré mohli byť použité na výživné pre maloleté deti.

22. Závery premietnuté do napadnutého uznesenia preto nemožno hodnotiť ako svojvoľné alebo vnútorne rozporné či odporujúce platnej právnej úprave. Ústavný súd tak uzatvára, že sťažovateľ v danom prípade neobhájil svoje tvrdenie o porušení označených práv, preto ústavnú sťažnosť bolo aj v tejto časti potrebné odmietnuť pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

23. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 8. júla 2022

Miloš Maďar
predseda senátu